

Vlaanderen
is omgeving

Omgevingshandhaving in Vlaanderen: werking en prioriteiten van de afdeling Handhaving

Sigrid Raedschelders
Afdelingshoofd Handhaving

DEPARTEMENT
OMGEVING

Situering en organisatie handhaving

Departement Omgeving - organisatie

3
organisatie-
pijlers
vanuit
inhoud

8
afdelingen

Omgevingsstrategie

Strategie, Internationaal beleid en Dierenwelzijn

Vlaams Planbureau voor de Leefomgeving

Data- en informatiebeheer & digitale maatschappij

Partnerschappen met besturen en maatschappij

Omgevingsbeleid voor Ruimte en Milieu

Beleidsontwikkeling, regelgeving,
instrumentarium en juridische
ondersteuning

Gebiedsontwikkeling,
omgevingsplanning en -projecten

Handhaving

Omgevingsbeleid voor Klimaat, Groene Economie & Energie

Energie, Klimaat & Groene
Economie

afdeling Handhaving - organogram

omgevingsinspectie

Sanctionering en advisering

LG

LG

LG

LG

LG

LG

ANT

LIM

VL-BR

O_VL

W_VL

AH

Kwaliteit omgevingshandhaving

TV

omgeving / milieu

milieubeheer, ruimtelijke ordening

TV

omgeving / ruimte & onroerend erfgoed

omgevingsvergunning, afval,
geluid

water, lucht, mest, bodem

STRATEGIE EN COÖRDINATIE

ADMINISTRATIEVE ONDERSTEUNING

Afdeling handhaving - missie

➤ Missie

- De afdeling Handhaving vormt het sluitstuk van een **slagkrachtig** omgevingsbeleid. We dragen bij aan een kwaliteitsvolle leefomgeving voor huidige en **toekomstige** generaties

afdeling Handhaving - visie

➤ De afdeling Handhaving draagt vanuit haar eigen expertise op een **geïntegreerde** en **gedragen** manier bij tot een verbetering van de naleving van de regelgeving inzake leefmilieu, ruimte en erfgoed. We zetten daarbij in op de uitvoering van zowel proactieve als reactieve controles en bestuurlijke beboeting. We zorgen bij deze handhaving voor een optimale toepassing van diverse instrumenten, en gerichte samenwerking met andere actoren en milieucrisismanagement. We wenden onze ervaring aan om in samenwerking met de beleidsmakers de omgevingsregelgeving te optimaliseren.

afdeling handhaving - strategische ambities

➤ **gedragen handhaving**

- versterken draagvlak
- oplossingsgericht optreden
- open communicatie
- ook proactief handhaven: informeren, sensibiliseren, begeleiden
- hét aanspreekpunt voor omgevingshandhaving (expertisecentrum)
- gerichte samenwerking als netwerkorganisatie, met ondersteuning van de lokale handhavers
- zonder afbreuk te doen aan onze onafhankelijkheid en neutraliteit

handhaving is geen doel op zich
maar een katalysator van een
slagkrachtig omgevingsbeleid

➤ **geïntegreerde handhaving**

- uitbouw omgevingsinspectie
- gestroomlijnd optreden
- aandacht voor uniformiteit in Vlaanderen
- bestuurlijke vernieuwing

➤ **slagkrachtige handhaving**

- doelgerichte handhaving, met prioriteitstelling gebaseerd op risico-analyse

➤ **toekomstgerichte handhaving**

- langetermijnperspectief: jaarplanning en meerjarenperspectief
- focus op preventief en curatief optreden
- ruimte voor innovatie

=> Ambities ook doorvertaald in ontwerpbeleidsnota
Omgeving

afdeling Handhaving – waarden

- Onafhankelijk en neutraal
- Integer en geloofwaardig
- Kwaliteitsgericht
- Doeltreffend

Regelgeving

➤ Decreten

- Algemeen Milieubeleid – titel XVI (5 april 1995)
- Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (15 mei 2009)
- Handhaving Omgevingsvergunning (25 april 2014)
- Onroerend erfgoed (12 juli 2013)
- Bescherming varend erfgoed (29 maart 2002)

➤ Besluiten

- Milieuhandhavingsbesluit (12 december 2008)
- Handhavingsbesluit ruimtelijke ordening (9 februari 2018)
- Onroerenderfgoedbesluit (16 mei 2014)

Verschillende handhavingsactoren

➤ Vaststellers

- Gewestelijke toezichthouders/inspectie
- Provinciale toezichthouders/inspectie
- Lokale toezichthouders/inspectie (gemeente, politie, intergemeentelijk)
- Politie

➤ Herstel

- Toezichthouders/inspectie
- (college van) burgemeester (en schepenen)/gouverneur

➤ Sancties

- Openbaar ministerie
- Strafrechter
- Gewestelijke beboetingsentiteit

Gewestelijke prioriteiten

- Een doelgerichte handhaving, met **prioriteitstelling** gebaseerd op **risico-analyse**, draagt bij tot een slagkrachtige handhaving
- **Toekomstgerichte** handhaving door langetermijnperspectief op te nemen in **jaarplanning**.

Programma

➤ Handhavingsprogramma RO (18/11/2015)

- bevat gewestelijke beleidslijnen
- bindend voor handhavers Vlaamse Gewest (“aanbeveling” voor gemeentes en andere beleidsniveaus
- doelstellingen
  - werken aan datakwaliteit, analyse en rapportering
  - versterken van partnerschappen met gemeente, parket en politie
  - optimalisatie via trajectaanpak
    - ✓ verhouding bestuurlijk en gerechtelijk traject
    - ✓ inzet en opeenvolging van instrumenten
  - werken met **prioriteiten**
    - ✓ niet voor alles optreden en niet louter op klacht ageren
    - ✓ prioriteiten stellen en proactief optreden
    - ✓ drie soorten prioriteiten (gewestelijk – gezamenlijk – gemeentelijk)

➤ Milieuhandhavingsprogramma 2015-2019

- Strategische en operationele doelstellingen VHRM
- Overzicht individuele programma's handhavingsactoren
- Overkoepelende aanbevelingen inzake strategische en de operationele doelstellingen voor het lokale en gewestelijke milieuhandhavingsbeleid.
- Thema's afval, water en informatie-uitwisseling

Gewestelijke prioriteiten

➤ Ruimtelijke Ordening - gewestelijke prioriteiten

- In 2016 bepaald door de minister
- los daarvan is er algemeen criterium van **ernstige actuele ruimtelijke impact**

- Focus ligt op **ruimtelijk kwetsbaar gebied**
- **recente** schendingen worden eerst aangepakt
- niet-recente schendingen verder aftoetsen
  - regulariseerbaar of inpasbaar in plaatselijke RO?
  - onaanvaardbare hinder, schending rechten derden
  - of ernstige voortschrijdende schade omgeving?

➤ **Milieu** – jaarlijks Milieu-inspectieplan (omgevormd tot Omgevingsinspectieplan)

• voorziet in een evenwichtige verhouding van de onderscheiden handhavingsactiviteiten

• **Specifieke proactieve handhavingscampagnes (bv. asbest)**

• **Routine-opdrachten** (bv. monsternames afval(water), emissiemetingen lucht/geluid, hinder, milieuvergunningen, ...)

• houdt rekening met gewestelijke, nationale, Europese afspraken en/of verplichtingen (bv. GPBV-bedrijven (Richtlijnen Industriële Emissies))

• toepassing beginselen professioneel projectmanagement (doelstellingen, verantwoordelijkheden, mijlpalenplannen, succesfactoren)

• trend naar **langere termijnplanning** met vaste acties aangevuld met thematische campagnes (vanuit noodzaak, focus beleid, ...)

Instrumenten bij inspectie

Instrumenten gericht op herstel

➤ Preventieve instrumenten

- Raadgeving (dreigende schending voorschrift)
- Stakingsbevel (ruimtelijke ordening)

➤ Curatieve instrumenten (schending voorschrift)

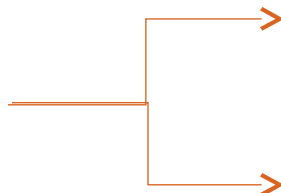
- Aanmaning
- Bestuurlijke maatregel (eventueel met dwangsom):
  - Regularisatiebevel
  - Stopzettingsbevel
  - Bestuursdwang
  - Herstel in oorspronkelijke staat
  - Aanpassingswerken
  - Meerwaarde
- Herstelvordering (via strafrechter – ruimtelijke ordening)
  - herstel in oorspronkelijke staat
  - Aanpassingswerken
  - Meerwaarde (ruimtelijke ordening)
- Minnelijke schikking (ruimtelijke ordening)
- Veiligheidsmaatregel: indien aanzienlijk risico voor mens en milieu

dreigende schending voorschrift

schending voorschrift

aanzienlijk risico voor mens of milieu

Instrumenten gericht op sanctionering

➤ **Proces-verbaal** voor misdrijven

- Principieel strafbare feiten
- Openbaar ministerie spelverdeler
  - Strafrechtelijke behandeling
  - Bestuurlijke sanctionering (cfr. gewestelijke beboetingsentiteit)

➤ **Verslag van vaststelling** voor inbreuken

- buiten strafwet gehouden
- in principe voor “kleinere, hoofdzakelijk administratieve, feiten
- Straf: exclusieve bestuurlijke gelboete

Sanctionering

➤ **Bestuurlijk:** via gewestelijke entiteit

- Opgelegd door gewestelijke entiteit: onafhankelijk onderdeel van afdeling Handhaving
- Hetzij exclusief: bij inbreuk (rechtstreeks)
- Hetzij alternatief: na beslissing procureur des Konings tot niet strafrechtelijke behandeling misdrijf
- Voorstel tot betaling geldsom
- Voordeelontneming mogelijk
- 0 tot 2.000.000 euro geldboete (mogelijkheid met uitstel)

➤ **Strafrechtelijk:** via strafrechter (enkel misdrijven)

- Parket beslist om te dagvaarden
- Geldboete of zelfs gevangenisstraf; eventueel voorwaardelijk

Enkele cijfers

➤ Ruimtelijke Ordening (2017):

- Aanvankelijke processen-verbaal:
  - Gewest: 1.118
  - Lokaal: 2.379
- Staking werken
  - Gewest: 54
  - Lokaal: 573
- Adviezen Hoge Raad (herstelvordering)
  - Gewest: 131
  - Lokaal: 204

➤ Milieu (2017)

- Aanvankelijke processen-verbaal: 504
- (Raadgeving en) aanmaning: 1.326
- Bestuurlijke maatregel: 21

